

Evidencijski broj / Article ID: 16242739
Vrsta novine / Frequency: Dnevna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section:

IVAN MIŠKOVIĆ AUTOR STRIP SERIJALA 1 X CRNO I NOVE

Tisuću lajkova ništa ne znači ako je crtež glup

Digitalno crtanje je nevjerovatno – toliko olakšava, ubrzava, nisi vezan za medij papira, možeš pisati i brisati sto puta, ne možeš prolići tuš, zamrljati papir, laktom zamrljati kraj slike... Jedino što moraš tiskati da bi ljudi prihvatili. **Ja sam i za digitalno čitanje stripova, ali ljudi još nisu, pa moraš staviti na papir**

Davor MANDIĆ

Ivan Mišković jedan je od najdugovječnijih strip-karikaturista na ovim prostorima. Njegov 1 X CRNO ustrajna je konstanta u Novom listu, Glasu Istre i Zadarskom listu od njihovih vlasnika, urednika, novinara, dizajnerskih rješenja i koncepata. A da 1 X CRNO preživi činjenicu objavljivanja u dnevnim novinama, u kojima je jučešnji »kaiš« danas već zaboravljen, pobrinula se riječka izdavačka kuća Adamić tako što je objavila petu knjigu Miškovićevih strip-karikatura – »240 X CRNO«.

S Miškovićem razgovaramo nakon predstavljanja knjige u sklopu Fellowship programa pulskog Sajma knjiga, pa ga odmah pitamo zašto je prošlo čak 11 godina od njegove posljednje knjige popularnih »kaiševa«.

– Pa lijenost (smijeh)...

Jer materijala, hvala bogu, ima...

– Pa kad sam napravio četiri knjige, peta se podrazumijevala i izdao sam i nju. Sad je to lijepi okrugli broj. Petoknjižje. Mislim da ih više neću raditi, da je ovo zadnja. Malo se potrošiš u cijeloj priči, nema onog gušta kao kad je knjiga prva. Ne radim to zbog novca, njega nema u izdavaštvu, a oduzima mi vrijeme u kojem moram zaradivati za život. U principu to je više titranje svom egu nego posao.

Vi ustrajno već godinama crtate svoj 1 X CRNO. Odnosno prvo je bio 4 X CRNO, pa 2 X CRNO pa 1 X CRNO. Dalje je predvidljivo?

– Da, doći će do 0 X CR-

NO... (smijeh).

Možete li uopće zamisliti to vrijeme u kojem ne radite ovu strip-karikaturu u tom zahtjevnom dnevnom ritmu?

– To ude pod kožu, to je definitivno. Ja volim crtati, uglavnom crtam. Prije sam se više bavio grafičkim dizajnom, danas su dizajn preuzele firme ili ga tiskara nudi u sklopu usluge tiskanja, dolaze neki mladi ljudi koji su likovno polupismeni, ali nadiću. Vremena su puno okrutnija i ja radim ono u čemu sam dobar – crtam.

Od klasike do digitalnog

Ali tolika ustrajnost u državi u kojoj je tradicijsko već nešto što traje dvije/ tri godine, fascinira. Što vas je održalo sve to vrijeme?

– Pa uopće nemam ni pojam o vremenu, jednostavno ono prođe, proleći, začudim se koliko imam »kaiševa« u kompjutoru, ogromni su to fajlovi. Meni uopće nije jasno da je prošlo već toliko godina.

Kad su nastali prvi »kaiševi«?

– Prvi su nastali '81. ili '82. kao 4 X CRNO. Izlazili su povremeno u omladinskom listu Val. Onda sam došao u Novi list gdje sam počeo raditi kao tehnički urednik. Usput sam crtao neke stripove, za ljetni podlistak. Onda smo se sporazumno rastali, ali ostao sam kao suradnik i počeo raditi 2 X CRNO za TV prilog. Više ne znam ni koje godine. Mislim '93. Od 2000. radim 1 X CRNO. Ušao sam u ritam i sve je lakše i lakše. Pozitivna rutina. I dalje guštam u poslu koji radim, ali ne zamaram se, ne mučim se kod crtanja.

Miljenko Marin je na predstavljanju primijetio da je slika sada jasnija, a onda ste vi dodali da je i promjena tehnike u pitanju. Prvo je bio tuš, a sad je računalo.

– Negdje do 2005. sam radio sve klasično pa sam prešao na opciju da crtam na papiru pa skeniram, a 2008. sam prešao ful digitalno.

Kako vam je danas kad uzmete tuš u ruku?

– Pa baš sam rekao momku kojem sam potpisivao knjigu da tražim »undo« tipku. Digitalno je nevjerovatno – toliko olakšava, ubrzava, nisi vezan za medij papira, možeš pisati i brisati sto puta pa počinješ to koristiti kao tehniku. Maljaš slobodno crnom koliko hoćeš pa vadiš crtež van. Ne možeš prolići

ta nije promijenilo. Samo je lakše. Imam bazu podataka, mogu prelistavati stare »kaiševa« ako mi je nešto sumnjivo, da se možda ponavljam. Kad ih tagiram, sve mogu lako provjeriti. Sve pijance, na primjer, svinje i slično.

Dnevni rituali

Kakav vam je dnevni ritual, kako radite?

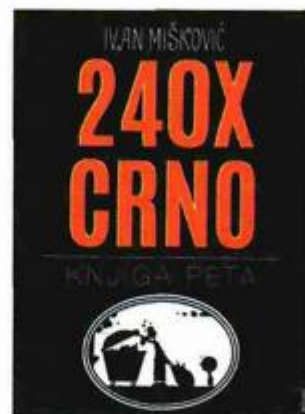
– Radim zapravo dvaput tjedno, ponedjeljkom pošaljem tri kaiša, a četvrtkom četiri. Ustanem se, sjednem za stol, palim kompjutor i počinjem raditi. Kući sam, a obzirom da ne pušim i ne pijem kavu, nemam te rituale koje neki kreativci imaju, samo sjednem i radim. Čak više ni ne bilježim unaprijed – sjednem i radim direktno.

Koliko vam treba za jedan »kaiš«?

– Pola sata. Teža je priprema. Posložiti ga u glavi. Nekad je jako lako, a nekad ne ide, pa ne ide.

Obzirom da smo kolege u dnevnim novinama i prema traženom ritmu kreativnosti, zanima me kako rješavate te dane kada ne ide.

– Izguram nekako. Jednostavno znam i sam da to nije nešto, ali sutrašnja će to popraviti, bit će bolja. To jest dobra stvar dnevnog ritma, ljudi pamte samo dobre, loše zaboravljaju. Ne možeš uvijek biti sjajan, ali ja se trudim da to bude na nivou, tehnički i idejno, da sam to ja. Na žalost, danas više original nije bitan, ljudi toliko kopiraju, krađu, da sam sam sebi ponekad smiješan što inzistiram na toj originalnosti. Vremena su se promijenila, drugačije je sada. Ljudi doslovno precrtaju, stave svoj copyright i rade majice, mrtvi hlad-

tuš, zamrljati papir, laktom zamrljati kraj slike, tako da volim digitalno. Jedino što moraš tiskati da bi ljudi prihvatili. Ja sam i za digitalno čitanje stripova, ali ljudi još nisu, pa moraš staviti na papir.

Što biste još rekli da je transfer u digitalno promijenilo? Je li bilo promjena u poetici, ili u načinu na koji promatrate svijet?

– Ne, u tom smislu se niš-

PETE KNJIGE 240 X CRNO

Ljudi danas toliko kopiraju i krađu da sam sam sebi ponekad smiješan što inzistiram na originalnosti - Ivan Mišković

ni krađu. Kao, pop kultura ili nešto, ma kakvi - to je krađa!

Zato je Mišković originalan. Kad bi sad ispred vas prodefilirala galerija vaših likova, kakvi bi dominirali, kakvi bi bili?

- U pravilu to su, ne bih rekao luzeri, ali definitivno ljudi koji imaju što reći, koji su duhoviti, bili oni pijanci ili svinje ili običan svijet. Drugi su oni koji nemaju što reći a govore; oni su puno gori. Uglavnom nemam neki stav, ja crtam i gotovo. I nisam jako vezan uz svoje likove, bit ću iskren. Dodu i odu.

Ja, eto, dosta pamtim vaše pijance. Jesu li oni vječni izvor inspiracije?

- Pijanci i svinje imaju svoju važnu poziciju. Svinje su definitivno totalni luzeri. To je jedino stvorenje čija je jedina svrha biti hrana, nikakvu drugu životnu ulogu nema. A alkohol je dugo vremena bio prisutan i u mom životu. Dugo ga već nema, već pet godina. Pijanci su ljudi koje okolina shvaća kao veseljake i zabavne, a zapravo su puni gorčine i bijesa. Alkohol je vrug. I oni sami masu toga rješavaju autoironijom. Pijanci su paradigma ljudi veselih prema van, a depresivnih, ljutih iznutra.

Kakav je bio taj skok, kad ste se izborili, izašli iz te alkoholne priče?

- Nije se puno promijenilo, samo je lakše raditi. Mislim da sam i dalje pošten u onome što radim. Nema otaljanja posla. Istim žarom ra-

dim danas kao i prije 15 godina. Jedino što je to danas neka pozitivna rutina, ali ne otaljavam. Mislim da su mi »kaiševi« sve bolji i bolji, da se osjeti lakoća i da su smiješni. Nema više onog pravog crnog humora s puno krvi i svega ostalog, ali ima gorčine, sarkazma i ironije u likovima. Lakše radim, ali više vremena potrošim na razmišljanje o

INTERNET

Na internetu se sve mjeri brojem lajkova, ali ljudi zaboravljaju da je vrijeme jedini kritičar. Ono što vrijedi, ostat će, a ono što ne vrijedi neće

»kaiševima«. Obično radim od sedam do podne/jedan, sat i pol za tri kaiša, ali duže razmišljam o njima.

Čiste forme

Kako zamišljate svoju penziju? Možete li zamisliti da prestanete crtati »kaiševe« ili da ne crtate uopće?

- Mogao bih bez njih, ali ne bih mogao bez crtanja. »Kaiševi« su tu i idem dok ide. Jedino se više neću tlačiti s crtanjem koje me ne veseli.

Kakve forme vas još zanimaju osim »kaiševa«?

- Skužio sam da su to čiste forme, crno-bijelo obožavam i dalje, jake linije, čiste boje. I ne zanima me ništa

izvan digitalnog. To što radim je na granici realnog, sve je pošmereno; i perspektiva, sjena i ostalo, sve bez velikog likovnog egzibicionizma, bez želje da fasciniram ljude. Neki autori idu na prvu loptu, »vau-efekt«, ja sam druga, treća, peta lopta.

Gdje se to može vidjeti?

- Pa planiram otvoriti stranice na bitnim društvenim mrežama, jer su mi potrebne za promociju. A virtualni svijet je kao i stvarni, trebaš promociju, bolje rečeno samopromociju. Razmišljam i o kanalu na YouTubeu, neke vezancije s brzim crtanjem, to su sad jako popularne forme. Razmišljam stalno o novim mogućnostima, samo u digitalnom; »papirnato« crtanje više me ne zanima. I uglavnom za strano tržište.

To znači da ste već ostvarili neke kontakte prema vani?

- Pa radio sam nešto, da, ali manje stvari, jer kad radiš na internetu moraš puno raditi i stalno hraniti zvižer, inače padneš i potoneš, a iskaču novi. Beščutno je. I tamo autori krađu na veliko, ne uvažavaju autorska prava. Kopija je postala nešto što se podrazumijeva, prihvatljivo je i sve se mjeri brojem lajkova, bla bla bla, ali ljudi zaboravljaju da je vrijeme jedini kritičar. Ono što vrijedi, ostat će, a ono što ne vrijedi neće. Ništa ne znači tisuću lajkova ako crtež ne vrijedi.